SUOMEN MUSEOLIITTO
FINLANDS MUSEIFÖRBUND
FINNISH MUSEUMS ASSOCIATION

Sivistysvaliokunnalle

Viite: lausuntopyyntö 26.04.2018

Asia: Suomen museoliiton lausunto, Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2019-2022

Museoala valtion talouden ja tehtävien suunnittelussa

Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2019-2022 sisältää lisärahoituksen museoiden valtionosuusjärjestelmän uudistamiseen. Lisäksi selonteossa nostetaan esiin taiteen ja kulttuurin saavutettavuuden parantaminen lasten ja nuorten kohderyhmässä sekä taide- ja kulttuuripalvelujen vakiinnuttaminen osaksi sosiaali- ja terveyshuollon toimintaa. Kulttuuripalveluilla on selonteon mukaan tarkoitus tukea myös maahanmuuttajien henkistä hyvinvointia, toimintakykyä, yhteisöllisyyttä ja kotouttamista.

Taloussuunnitelmassa varataan valtionosuusuudistuksen toteuttaminen 7 miljoonaa euroa, joka sisältää erittelemättömän summan esittävien taiteen ns. vapaiden ryhmien toimintaedellytysten parantamiseen. Opetus- ja kulttuuriministeriön valtionrahoituksen uudistamista koskevassa esityksessä (Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2018:1) museoiden uudistuksen toteuttamiseen esitetään 4,91 miljoonaa euroa.

Valtioneuvoston esityksessä erillisraha varataan myös Saamelaismuseo Siidan peruskorjaukseen ja laajentamiseen, uusien näyttelyjen tuottamiseen sekä ylläpitorahoituksen kasvattamiseen yhteensä 2,275 miljoonaa euroa opetus- ja kulttuuriministeriön ja ympäristöministeriön budjetteihin.

Suunnittelukauden 2019-2022 epäilemättä tärkein uudistus on kunta- ja maakuntauudistus, joka tulee voimaan 1.1.2020 alussa. Sipilän hallituksen linjauksessa vuodelta 2016 maakunnat vastaavat uudistuksen jälkeen maakunnallisen identiteetin ja kulttuurin edistämisestä. Museoalaa koskevista tehtävistä erikseen on mainittu kulttuuriympäristön hoitoon liittyvät tehtävät.

Tehtävät ilman rahoitusta

Valtionosuusrahoitusuudistuksen toteuttamiseen varatulla rahoituksella on mahdollista viedä uudistus museoiden osalta läpi. Se kattaa museoiden lakiuudistuksen mukanaan tuomat lisääntyvät tehtävät, mahdollistaa lisärahoituksen uudistukselle tarvittavalle siirtymäkaudelle sekä henkilötyövuosien kasvattamisen siten, että uusia museoita on mahdollista ottaa valtion osuuden piiriin. On myös hienoa, että Saamelaismuseo Siidan kehittämiselle on varattu rahoitus sekä investointivaiheeseen että investoinnin nostamiin käyttökustannuksiin.

Selonteon ongelma on, että siinä tunnistetaan museo- ja kulttuuripalvelujen merkitys sosiaali- ja koulutuspoliittisten tavoitteiden toteuttamisessa, mutta rahoitusta näiden tehtävien toteuttamiseen ei ole varattu sosiaali- ja terveysministeriön tai opetusministeriön suunnitelmissa. Myöskään kulttuurin toimijoille ei esitetä rahoitussuunnitelmassa eritysrahoitusta näiden tehtävien toteuttamiseen. Selonteosta jää kuva, että esimerkiksi taide- ja kulttuuripalvelujen vakiinnuttaminen osaksi sosiaali- ja terveyshuollon tehtäviä rahoitettaisiin kulttuurille suunnitellusta rahoituskehyksestä.

Yhteiskunnallisten tehtävien kasvattaminen ilman resurssien samanaikaista lisäämistä ei ole mahdollista ilman, että kulttuurin ydintehtävien toteutuminen vaarantuu. Tehtävät ja niiden resursointi on kohdennuttava samoille hallinnonaloille.

Tehtävien ja rahoitussuunnittelun epäsuhta näkyy myös maakuntauudistuksessa. Maakuntatalouden suunnitelmassa kulttuuripalveluja ei mainita vaikka ne maakunnan tehtävissä on määritelty.

Talouden suunnitelmassa huomioitava rahoituksen tasokorotus

Opetus- ja kulttuuriministeriön valtionosuusuudista koskevaan lakiesitykseen on sisällytetty ehdotus nykyisen rahoituslain 35a §:n siirtämisestä sellaisenaan uuden rahoituslain 35b §:ään. Pykälään on kirjattu valtionosuutta saavien museoiden, teattereiden ja orkestereiden henkilötyövuoden hinnasta vuosittain tehtävä kustannussäästö, joka on leikannut vuodesta 2011 alkaen huomattavasti kaikkien valtionosuustoimijoiden rahoitusta.

Tilanteen korjaamiseksi tarvitaan kustannustason korjaus vuosina 2019-2022. Tämä on välttämätöntä, jotta kulttuurin valtionosuusalat pystyisivät täysimääräisesti täyttämään kulttuuripalvelutehtävänsä, ja näiden alojen perustoiminta pääsisi lakiuudistuksen mukaisesti käynnistymään kustannuskehitystä vastaavalta tasolta.

Museoalan jälkeenjääneisyys kustannustason kehityksestä on 8,5 miljoonaa euroa. Kustannustason korjaus osaltaan mahdollistaa museoiden ydintehtävien kehittämisen toimintaympäristön muutoksen edellyttämällä tavalla. Tältä osin merkittävin tehtävä on digitalisaation mukanaan tuomat vaatimukset kokoelmien ja muun kulttuuriperinnön tallentamiselle ja välittämiselle.

Helsingissä 8.5.2018

Suomen museoliitto ry

Kimmo Levä
pääsihteeri